

Львівський національний університет імені Івана Франка

Географічний факультет

Кафедра туризму

Пояснювальна записка
до магістерської (кваліфікаційної) роботи
Магістр
_____
(освітньо-кваліфікаційний рівень)

на тему :

**Темний туризм у Київській області: сучасний стан
та перспективи розвитку**

Виконав: студент II курсу, групи ГРТм-21с

Спеціальності 242 Туризм

Туристична діяльність _____

(шифр і назва напрямку)

Івженко В. В. _____

(прізвище та ініціали)

Керівник ас. Жук Ю. І. _____

(прізвище та ініціали)

Рецензент _____

(прізвище та ініціали)

ЛЬВІВ – 2023 року

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Географічний факультет
Кафедра туризму

Допущено до захисту.
Завідувач кафедри

_____
проф. Мальська М.П.

„_____” _____ 2023 р.

Івженко Василь Вікторович

**Темний туризм у Київській області: сучасний стан
та перспективи розвитку**

Магістерська робота

Спеціальність 242 Туризм

Спеціалізація – Туристична діяльність

Науковий керівник –
кандидат географічних
наук, асистент
Жук Юрій Ігорович

_____
(підпис магістра)

_____
(підпис)

ЛЬВІВ – 2023 року

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕМНОГО ТУРИЗМУ	
1.1 Сутність виникнення та розвиток темного туризму.....	6
1.2 Характеристика основних видів темного туризму.....	14
1.3 Зарубіжний досвід розвитку темного туризму до воєнних пам'яток.....	21
РОЗДІЛ 2. ОБ'ЄКТИ НА ТЕРИТОРІЇ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ, ПРИДАТНІ ДЛЯ ТЕМНОГО ТУРИЗМУ	
2.1 Класичні об'єкти та території темного туризму.....	27
2.2 Потенційні дестинації темного туризму Київської області.....	43
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ СТАНУ РОЗВИТКУ ТЕМНОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	
3.1 Розвиток та динаміка темного туризму на території області у довоєнні роки.....	57
3.2 Морально-етичні аспекти розвитку темного туризму у Київській області.....	69
РОЗДІЛ 4. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕМНОГО ТУРИЗМУ В КИЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	
4.1 SWOT-аналіз та проблеми розвитку темного туризму на території області.....	78
4.2 Перспективи розвитку темного туризму на території Київської області у післявоєнний час.....	91
ВИСНОВКИ.....	102
Список використаних джерел.....	104

ВСТУП

Туризм до початку повномасштабного вторгнення був однією з домінуючих галузей економіки України. Його роль та значення у зміцненні міжкультурних комунікацій сформувало позитивний імідж України на світовому туристичному ринку. Не останню роль в цьому відіграє диференціація видів та форм туризму, що дає змогу створювати велику кількість пропозицій для потенційних туристів.

Напрямок «темний» туризм – порівняно новий для українського споживача туристичних послуг. Регіоном дослідження даного напрямку було обрано Київську область, оскільки вона має тривалу та складну історію та володіє відповідним ресурсним потенціалом що робить її перспективною туристичною дестинацією, яка може приймати категорію туристів, метою приїзду яких є відвідини «темних» туристичних об'єктів.

Актуальність дослідження полягає у тому, що виклики сучасних реалій диктують нові географічні напрямки та визначають мотивацію мандрівок щодо відвідин туристами «темних» туристичних об'єктів з метою поглибленого вивчення історії та вшанування пам'яті людей, які постраждали від геноциду. Також важлива роль відведена патріотичним наративам: розповісти світу правду про Україну шляхом ознайомлення з місцями Київщини, де відбулася техногенна катастрофа та геноцид.

Мета магістерської роботи полягає у дослідженні сутності поняття «темний» туризм, виявленні його різновидів та обґрунтуванні ресурсного потенціалу класичних та сучасних об'єктів «темного» туризму Київської області.

У ході дослідження для досягненої мети було поставлено *ряд завдань*:

- обґрунтувати сутність та охарактеризувати основні види темного туризму;
- проаналізувати класичні та потенційні об'єкти темного туризму Київської області;
- визначити розвиток та динаміку даного виду туризму на території області у довоєнний період;
- проаналізувати морально-етичні аспекти розвитку темного туризму та визначити мотивацію туристів щодо «темних» подорожей;

- на основі SWOT-аналізу визначити переваги та недоліки сучасного розвитку «темного» туризму на території області;
- окреслити перспективи розвитку «темного» туризму у пост воєнний період.

Об'єктом дослідження є «темний» туризм Київської області як унікальна специфічна форма туристичних занять.

Предметом дослідження виступають процеси та заходи щодо створення туристичних дестинацій, які сприятимуть розвитку «темного» туризму на Київщині як перспективного напрямку, що стане одним з ключових при визначенні туристичної спеціалізації області.

При дослідженні використовувалися наступні методи: логічне узагальнення (дослідження проблемних аспектів «темного» туризму в Україні; узагальнення категоріального апарату); метод аналізу та синтезу (дослідження сутності різновидів «темного» туризму); системно-структурний аналіз (обґрунтування специфіки організації турів до Чорнобильської зони відчуження); порівняльний аналіз (узагальнення світових тенденцій розвитку «темного» туризму).

У процесі дослідження опрацьовано наукові праці українських та закордонних фахівців у галузі «темного» туризму, проаналізовано історичні та публіцистичні статті щодо розвитку даного напрямку, взято до уваги сучасні інтерв'ю з практикуючими представниками туристичної галузі та оперативні звіти ДАРТ.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у висвітленні тенденцій та виявленні проблемних аспектів розвитку «темного» туризму у Київській області, із врахуванням викликів часу війни.

Практичне значення дослідження полягає в обґрунтуванні адаптації сучасних об'єктів «темного» туризму до формування спеціалізованих турів із їх залученням, також дане дослідження є способом донести до людей, які цікавляться «темним» туризмом реалізм трагічних подій в історії Київської області і спонукати їх до вшанування пам'яті жертв техногенних та військових злочинів.

ВИСНОВКИ

Про «темний» туризм як особливе явище в туристичній сфері актуально говорити з огляду на останні події, що відбуваються в Україні. Війна суттєво скоротила географію туристичних маршрутів країною. Також було втрачено чимало популярних туристичних дестинацій внаслідок ведення бойових дій.

Мотивацію туристів щодо «темних» турів можна розглядати в кількох аспектах: бажання відвідати якомога більше місць, що пов'язані з трагічними сторінками історії з пізнавальною та культурною метою; прагнення досвіду «гострих» відчуттів – страху, небезпеки. бажання пізнати містичну сторону «темних» місць; повага до пам'яті тисяч невинних жертв та збереження її, щоб запобігти забуттю та повторенню трагічних подій у майбутньому.

Чорнобильську зону відносять до категорії світових магнітів «темного» туризму. Створення бренду Чорнобиля відкриває нові можливості перетворення зони у популярний туристичний центр. разом з тим отримання прибутків від туристичної галузі однозначно має бути спрямовано на збереження її природної та культурної спадщини, розвиток інфраструктури та ліквідації збитків завданих під час окупації території рашистами.

Відвідини туристами Бабиного Яру, та музеїв Голодомору-геноциду у місті Києві є даниною пам'яті сотням тисяч невинних жертв Голокосту та геноциду радянського режиму. Щоб ці об'єкти «темного» туризму зробити більш доступними та відомими для туристів (як наприклад Аушвіц) необхідна відповідна інформаційна підтримка – спеціалізована література, путівники. заходи спрямовані на становленні поваги та прийняття трагічних сторінок української історії. також важливою є дотримання єдиної внутрішньої політики музеїв, подолання конфліктів та підтримка міжнародної спільноти у галузі збереження колективної пам'яті.

Київська область, яка була окупована з перших днів повномасштабного вторгнення чи не найбільше постраждала від воєнних злочинів, скоєних російською армією. Події, що відбувалися на її території широко висвітлювалися

у світі, а фото деокупованих міст викликають жах і є свідченнями абсолютного зла путінського режиму.

Не дивно, що Київщина поступово перетворюється на популярний туристичний магніт для «темних» туристів і чимало організаторів «темних» турів у перспективі розглядають створення спеціалізованих туристичних маршрутів областю як додатковий інструмент збільшення своїх прибутків саме за рахунок продажу таких «темних» турів, але це - чутлива сфера, яка потребує детального вивчення історії та відповідної морально-психологічної підготовки людей, які прийняли рішення вирушати у такі тури.

Популярність «темних» турів та екскурсій у деокуповані міста Київщини Ірпінь Бучу, Бородянку, Гостомель надалі зростатиме. На даний час вже напрацьовані певні маршрути з врахуванням безпекових та морально-етичних норм. Подорожі де окупованими територіями Київщини мають чітко виражений мілітарний аспект і потребують подальшого вдосконалення. Зокрема дуже важливим є розвиток відповідної інфраструктури для туристів. також необхідно, щоб «темний» туризм на цих територіях був близьким до солідарного: користуючись послугами місцевих транспортних компаній, купуючи товари у жителів деокупованих міст, користуючись послугами місцевих закладів гостинності туристи таким чином підтримують локальну економіку, роблячи внески у підтримку місцевих громад.

На сьогоднішній день як ніколи важливо напрацювати певну культуру, правила та сенси, які люди нестимуть під час відвідин місць пам'яті. Оскільки віддання гідної шани загиблим має високе історичне, етико-культурне значення для українців та їх майбутніх поколінь. Обговорення даної концепції передбачає залучення до активної співпраці дуже широкої аудиторії учасників: це має бути злагоджена робота діячів держави, культурологів, істориків, архітекторів, експертів з військової справи, дизайнерів та всієї туристичної спільноти.